

## Biography of Israel Paldi - A Youthful Autumn for an Exceptional Artist

מספרים על הצייר ישראל פלדי



### ישראל פלדי 1892-1979

- 1892 נולד בברדינסק, רוסיה. כשהיה בן 8 היגרה משפחתו לשווייץ  
1909 הגיע לראשונה לארץ ישראל  
1909-1911 מראשוני התלמידים ב"בצלאל" - גר במבנים של הארמנים שמאחורי בית הספר. האמן הירשנברג המליץ לקבל אותו כתלמיד  
1911-1914 נסע למינכן להשתלמות באקדמיה לאמנויות יפות אצל הוגו פון האברמן  
1914-1920 התגורר בקושטא, תורכיה. עסק בהוראת ציור בבי"ס עזרה, ולימד גרמנית בגמנסיה העברית שבהנהלת ד"ר מרכוס  
1921 עלה ארצה שנית - השתתף בתערוכת "מגדל דוד" הראשונה  
1922 השתתף בתערוכת "אגודת אמנים עברית" בירושלים.  
1923 תערוכת יחיד ראשונה בבי"ס למל, ירושלים; תערוכת יחיד בגמנסיה "הרצליה", תל-אביב  
1924 השתתף בתערוכת "מגדל דוד" השניה.  
1926 הציג בתערוכת "קבוצת אמנים מודרנים" שהתקיימה בצריף ה"אהל" בתל-אביב; תערוכת יחיד בגמנסיה "הרצליה" ובמועדון הפקידים בירושלים  
1927 צייר תפאורה להצגת "דייגים" של היירמאנס בתיאטרון "אהל"; השתתף בתערוכה השנייה של קבוצת אמנים מודרנים  
1928 השתתף בתערוכה קבוצתית ב"גלריה ירושלמית"; נבחר למזכיר אגודת הציירים, שהחליטה על העברת מרכז האגודה מירושלים לתל-אביב  
1929 השתתף בתערוכת קיץ בינלאומית במוזיאון ברוקלין בניו-יורק; נסע פעמית אחדות לפריז לביקורים קצרים; פתח אולפן לציור בתל-אביב  
1930 השתתף בתערוכה השניה של "מסד" עם אבני, לבנון, זריצקי, סטמצקי, שמי, הנדלר ואחרים  
1931 ביקר בפריז  
1931-1942 השתתף בתערוכות הכלליות של אמני ארץ ישראל בשנות השלושים  
1943 הציג באולמי התצוגה בבית "הבימה", תל-אביב; זכה בפרס דיונגוף לציור ופיסול  
1948 הציג באולמי התצוגה בבית "הבימה", תל-אביב  
1950 הציג בגלריה כ"ץ, תל-אביב  
1951 הציג בגלריה כ"ץ, תל-אביב  
1953 הציג בגלריה כ"ץ, תל-אביב; זכה בפרס דיונגוף לציור ופיסול בפעם השניה  
1954 הציג בגלריה צ'מרינסקי, תל-אביב  
1955 הציג במוזיאון תל-אביב, בית דיונגוף  
1957 הציג בביאנאלה של סאו-פאולו; בשנת זו שכל את בנו, רמאון פלדי, שנפל בהיאחזות הנח"ל כרם אבשלום  
1958 הציג בביאנאלה של ונציה  
1959 זכה בפרס דיונגוף לציור ופיסול בפעם השלישית  
1958-1960 נסע לפריז להעמקת לימודי הציור והשתתף בתערוכות אחדות בגלריות בפריז ובמילאנו: Collette Allendy, Cimaise  
המקצועית הצרפתית  
1961 הציג במוזיאון תל-אביב, ביתן הלנה רובינשטיין  
1965 הציג בגלריה דוגית, תל-אביב  
1967 הציג בגלריה דוגית, תל-אביב ובמוזיאון ישראל, ירושלים

1970 הציג בגלריה בינט, תל-אביב  
1972 הציג במוזיאון תל-אביב, ביתן הלנה רובינשטיין  
ישראל פלדי נפטר בשנת 1979 בתל אביב.



### סוֹנוֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל פְּלִדִי

מתוך קטלוג התערוכה הרטרופקטיבית מיצירותיו של ישראל פלדי, בהגיעו לגבורות-מוזיאון תל-אביב, הלנה רובינשטיין - 1972

ישראל פלדי הוא חלק בלתי נפרד מנוף חייהם של אלפים שעברו דרך הגימנסיה "הרצליה" לפני צאתם ללימודי אוניברסיטה, לחיי הגשמה חלוצית או לפעילות בכל אותם התחומים שהכשירו את הקרקע לכינון מדינת ישראל. הוא היה מורה-לציור למחוזים רבים וזה כשלעצמו שיווה יחוד לדמותו. אך פרט לכך היה הוא צייר בזכות עצמו, אמן יוצר, ועובדה זו גרמה ליתר התענינותו בו, הגבירה סקרנותו במעשהידידיו. כל תמונה מתמונותיו שזכינו לראות באחד מבתי ידידיו, יצרה בנו הרגשה כי המורה והאמן הם דמות כפולה: הראשון הוא אחד מצוות המורים על מקצועותיהם השונים, ואילו השני הוא יחיד במינו, אדם שיש לו עולם עשיר, עולם צורות וצבעים, בו משתקפים לא רק חייה של ארץ ישראל הרומנטית של אז, אלא גם אופן-ראייה אישי שלו, בלעדי ואפוף פרטיות שסקרנותו - זו של נערים ונערות בגיל ההתבגרות - השתוקקה לחדור אליו, להסיר את הלוט ממנו, לפענח את חידתו. המורה המשיך להעסיקנו בשיעורי-הציור ואילו הצייר הקסימנו ביצירותיו בהן גילינו - כבזכוכית מגדלת - פרטים עטורי נוי ועוזז-מבע מחיי היומיום שמסביבנו. בהשקיפי ממרחק עשרות שנים על תקופה זו, בה שררה בציור הישראלי הרמוניה מופלאה בין הנאיביות נוסח אנרי רוסו וביטוייה השונים של האקספרסיוניזם המתובל בתבליני המזרח, אנו מבינים את שאיפתם דאז של ציירינו לצאת מן המעגל הסגור של אמנות פרובינציאלית, הניזונה מן "הצביון המקומי" בעיקר, ולהגיע - בד בבד עם השליטה על רזי המקצוע - גם להכרת זרמיה השונים של האמנות האירופית. בראשית שנות השלושים התחילה עלייתם לרגל של אמנינו לכרכי אירופה, ובעיקר לפריס, ואחד מאלה היה גם ישראל פלדי.

ההלם מביקורו הראשון בפאריס היה עצום. גילויי רמתו של הציור הצרפתי היו לו לפלדי זעזוע כה עז, עד כי בשובו ארצה השמיד מספר בלתי מבוטל של יצירותיו. תוצאת המשבר הזה היתה פניה חדה מן ההגבלות שכפה עליו העיסוק בסטיליזציה אקספרסיוניסטית של דמויות ונופים, אל שקידה על ערכי הציור. השפעתה של אסכולת פאריס החלה חודרת, לאט לאט אך בביטחה, לא רק ליצירותיו של פלדי, כי אם גם לסדנאותיהם של אמנים אחרים. התרעננות כללית באה במקום השיגרה הרומנטית שעבר זמנה. גוגאן, סיאן, הקוביזם, הפוביזם ושאר הזרמים החלו משקים את ערוגותיה של האמנות הארצישראלית.

ישראל פלדי השתתף אמנם בתערוכות שונות, אך בתוך תוכו נשאר מחוץ לכל קבוצה, לכל מסגרת. במקום המציאות הנראית לעין, צלל פלדי אל פנימיות נפשו, אל נבכי זכרונות ילדותו, וגילה לעצמו ולנו עולם קסום, מופלא, רווי הומור ושרוי בשמחת יצירה. הציור בשבילו איננו רק מקצוע, או אמצעי קיום, כי אם מקור לחדוות עשייה שיש בה לא מעט מן ההנאה ממישחק. הוא מנסה תמיד להרוות צמאנו לצבע, לממש געגועיו אל גן עדנו האבוד של האדם, ילדותו, על ידי נטילת חופש נועז לצייר כלבבו, כשהוא משוחרר מכל תיאוריה, מכל השתעבדות לזרם, אסכולה או "איזם" הוא משיחק עם יצירי דמיונו ומעורר גם בו וגם בנו הנאה ממישחק זה; כדי להגשימו, עליו לברוא בריות מוזרות שאינן קיימות כמות שהן במציאות, אך על בדיו הן רוטטות-חיים בגלל צבעוניותן, ונוכחותן האכזיסטנציאלית. הנורמות המקובלות בציור השיגרת אינן קיימות בהן, הנוי המוסכם הוא מהן והלאה, אך יש להן חיות נדירה, ויש בהן עליצות תמימה וערמומית כאחת, המשתקפת בבת צחוקו השובבה של האמן בהראותו אותן לנו. פלדי אינו עורג לשלמות בתמונותיו ואינו דואג לקומפוזיציה מאוזנת, ולעומת זאת קרובה ללבו הראשוניות בצורות ובצבעים המהויים, מתוך מזיגה או ניגוד, חומר-גלם ממנו הוא קורץ את היצורים המוזרים פרי דמיונו. הוא משליך אותם על הבד בשרירות-לב מופגנת, כמעט ללא תיכנון, ופתאום הבד מתחיל לחיות ולנשום, לפרקים בכבודות תחת עומס העצמים והחומרים שהוא מצמיד אליו. כל דבר, כל חתיכת-בד, כל חוט וכפתור, יכולים להפך תחת ידיו לאלמנט של בניין ולערך ציורי דו או תלת ממדי. פלדי אינו מחפש בציוריו את האלגנטיות, כי אם את הקמאיות, ולעתים נדמה כי הוא - כבאימרתו של פיקאסו - אינו מחפש, כי אם, פשוט מוצא: את הצדפים ואת הכפתורים, את הרקמות ואת החבלים שיהוו חלק מ"אישותם" של יצוריו: תכשיטים, עיטורים, עיניים, פה, שיניים, סנפירים, כנפיים, קורקבן או פיטמת שד...



ישראל פלדי - גואש ואקריליק - אם ובת

עיבוד הרקע הוא אצלו תכופות דבר שחשיבותו היא ראשונה במעלה, כי עליו מושתתת האגדה או משובצת הדמות שתבוא אחר כך. הוא אינו דואג עדיין במה יאכלס רקע זה. ברגע ההשראה יתמלא החלל באוכלוסיה בלתי צפויה מראש, ספונטנית בהופעתה, שונה במרכיביה: שוני בחומרים, בנושאים, באוירה שהיא ברובה אופטימית, עליזה בעליצות קונדסית. אך יש גם שיצירי רוחו מופיעים על הבד בצורת מיפלצות, שעלו על הבד ממעמקיו של חלום-בלהות מזעזע.

היצורים הזכריים של פלדי הם מעין תרכובת של לוליינים או ואריאציות של חזיריבר או קרנפים, היצורים הנקביים מזכירים מכשפות היורדות ממרומי הרקיע או העולות מתהומות השאול, לרוב אלה הן נשים מוזרות, חושניות, שהחיות עדיפה בהם על הנשיות; אך על כולם שרוי דוק סוריאליסטי, אגדתי, ובמקומה של רצינות מופרזת מופיעה כאן מעין ספקנות מהולה בקורטוב של הומור. כל אלה משווים לציוריו או לתבליטיו של פלדי ארשת חן, רעננות, חירות ו... נוך-קונפורמיזם בלי... פסבדו-אידיאולוגיה.

המורה לציור שהוא גם הצייר פלדי, חזר לא פעם על פסוקו זה: "יותר משלימדתי את הילדים, למדתי אני מהם" עיקר יצירתו של פלדי באה לו מהסתכלותו המעמיקה בציורי הילדים, שמעולם לא חיקה אותם, אלא אך ורק ניחש את כמות-ואיכות ההשראה האמיתית, הבלתי-אמצעית, הצפונה בהם. לא הצד האנקדוטי - במידה שהוא קיים בציוריו - מעניין אותו, כי אם גילוי של רסיס מן העולם החלומי, הסמוי במחבואי תת-ההכרה. הצופה רואה בו באמן זה מעין מג המשתעשע ביצוריו ומרווה אותם בצבעוניות רוננת ומרינה וביותר מקורטוב של הפתעה, המשאירה אותנו במצב של תהייה על קנקנו של מיקרוקוסמוס תמהוני זה שיצר פלדי, בבנתו סביבו חומה פיוטית שתגן עליו משיגרת החולין ובינוניותו של היומיום.

למנסים לחלק את יצירתו של פלדי "לתקופות", לא יהיה קל לשבצו בהן. מאז עשרות בשנים אין הוא מניח לחובבי הסיווג להכניס אותו במסגרת של מגמה, אסכולה או זרם. הוא עשוי גם להביך את חוקרי הביוגרפיה והכרונולוגיה שלו, כי אין הוא מייחס לאלה חשיבות יתר. הציור שלו מתמרד בקלסיפיקציה, כי חשוב לו מכל: לשמור על עצמאותו, על חירות וחדוות היצירה שלו. מכל הכבלים שנואים עליו אזיקי ההגדרות. כי פלדי הוא תכופות הניגוד לפלדי, החולק על פלדי הקודם, אך אינו מפנק במחמאות את פלדי הנוכחי. הוא, פשוט, אמן חופשי, במובן הרחב של המלה. ועתה, על סף שנת השמונים שלו, עיניו צעירות, מבטן בהיר, לפעמים הן קורצות קריצה שובבה ולפעמים מתכסות בדוק של עצבות. זהו אדם מלא חיוניות, צייר שבהגיעו לגבורות הוא אחד מאמנינו הפתוחים ביותר להשפעות חדשות, להשראות חדשות, לנסיונות חדשים, להגשמת רעיונות העלולים להיראות בעיני הצופה ה"מלומד" כאפיקורסיים, אך המהווים, למעשה, אביב-יצירה חדש, נעוריי-סתיו של אלון עבות המפזר פריו לכל עבר, אך המסרב להיכנע לנשירת עלי צמרתו הענפה, הבועט בחוקי השלכת...

**ד"ר חיים גמזו**  
מנהל מוזיאון תל-אביב

## **מקורות נוספים:**

ישראל פלדי - וויקיפדיה  
ישראל פלדי - מוזיאון ישראל ירושלים  
ישראל פלדי - גואש ואקריליק - אם ובת

אם ציוריו של ישראל פלדי קרובים לליבך, נשמח מאוד לקבל ממך אימייל עם פרטים כגון תקופות, סוג העבודות וכד' שמעניינים אותך. ברשותינו **יצירות נוספות של הצייר ישראל פלדי** שעדיין לא הספקנו להעלות לאתר ונשמח לשלוח לך פרטים לפי בקשתך.

If you like Israel Paldi and his paintings, you are most welcomed to send us an email describing your particular topics of interest such as preferred periods, types etc. We have

**more works of the painter Israel Paldi** which we haven't yet found the time to upload, and we'll be glad to send you the information you require.

© [Dan Levy - Art Pane Home of Original Israeli Paintings and Sculptures](#)